

Інформація про збудників захворювань у людей

Що таке туберкульоз?

Туберкульоз — це захворювання, викликане різними видами бактерій. Збудники уражають, перш за все, легені та викликають кашель як перший симптом, але також можуть уражати майже всі інші органи та викликати серйозні захворювання. Найчастіше хвороба не проявляється. У Німеччині за останні десятиліття кількість випадків захворювання на туберкульоз постійно знижувалася. Причина полягає в покращенні побутових умов та ефективному лікуванні захворювання. Проте з 2009 року кількість випадків, зареєстрованих за рік, практично не зменшилася, а у 2015 р. вперше навіть значно збільшилася. Ці зміни пов'язані із загальним старінням населення, а також з міграційними потоками.

По всьому світу все більше бактерій туберкульозу стають резистентними до найважливіших медикаментів, які використовуються для його лікування. Резистентні збудники викликають захворювання, які складніше лікуються і часто довше заразні.

Як передається туберкульоз?

Від людини до людини

Туберкульоз, як правило, передається від людини до людини:

Переважно при кашлі та чханні хворі на відкриту форму туберкульозу виділяють збудників. При цьому дрібні крапельки, заражені збудником (так звані аерозолі), потрапляють у повітря, а потім вдихаються іншими людьми. Туберкульоз не дуже заразний. Чи веде це до зараження, залежить від того, наскільки тривалим та інтенсивним був контакт із хворим та наскільки людина сприйнятлива до інфекції.

Туберкульоз, що уражає інші органи й системи, наприклад, кістки, суглоби або лімфовузли, частіше за все не заразний.

Через продукти харчування

У Центральній Європі практично виключена передача через продукти харчування, наприклад, сире молоко, тому що туберкульоз великої рогатої худоби дуже рідкісний.

Які симптоми виникають у хворих?

Ураження легень (найчастіший випадок)

Захворювання зазвичай починається з неспецифічних симптомів, таких як втома та млявість. Можуть також спостерігатися підвищена температура, відсутність апетиту з небажаним схудненням та нічна пітливість. Типовими симптомами є також постійний кашель, іноді з кровохарканням та болями при диханні.

Ураження інших органів (рідше)

Якщо бактерії поширюються в організмі через лімфатичну або кровоносну систему, то можуть бути уражені інші органи, наприклад, лімфатичні вузли, плевра, нирки або сечові шляхи. Рідше уражаються кістки, суглоби, хребет, травний тракт або центральна нервова система.

Міліарний туберкульоз та менінгіт (дуже рідко)

Дуже рідкісною, але особливо небезпечною формою є міліарний туберкульоз, при якому уражається кілька органів, і навіть туберкульозний менінгіт. До туберкульозу особливо сприйнятливі немовлята та маленькі діти, а також люди з ослабленими захисними силами організму.

При своєчасному розпізнаванні та правильно проведеному лікуванні туберкульоз зазвичай проходить без наслідків.

Скільки триває інкубаційний період і як довго хворий заразний?

Зазвичай інфекцію можна визначити через 6 - 8 тижнів після зараження. Однак це не свідчить про захворювання, а лише те, що імунна система бореться зі збудником. Лише близько 5 – 10 % підлітків і дорослих хворіють після зараження. У маленьких дітей і людей з вираженим імунodefіцитом ця цифра становить 20 - 40%. Після зараження збудниками туберкульозу можливі три сценарії:

1. У більшості випадків хвороба не розвивається, тому що імунна система локалізує або знешкоджує збудників.

ТУБЕРКУЛЬОЗ

Інформація про збудників захворювань у людей

Скільки триває інкубаційний період і як довго хворий заразний?

2. Спочатку збудники залишаються в організмі у латентному стані. Якщо ж імунна система слабшає, то захворювання може розвинути і через роки або навіть десятки років. У інфікованих дітей хвороба проявляється частіше і зазвичай в перший рік після зараження. Захворілі діти часто не мають типових симптомів, може бути помітний лише сповільнений розвиток.

3. Починається захворювання.

Пацієнти з відкритою формою туберкульозу заразні доти, доки виділяють під час кашлю здатних до розмноження збудників, які виявляються у мокроті. При прийомі ефективних медикаментів хворі зазвичай перестають бути заразними через 2 - 3 тижні.

Хто перебуває під особливою загрозою для захворювання?

До туберкульозу особливо сприйнятливі особи, які знаходяться в тісному контакті з пацієнтами з відкритою формою легеневого туберкульозу, а також особи з ослабленими захисними силами організму, наприклад, ВІЛ-інфіковані, або особи, імунна система яких ослаблена внаслідок прийому медикаментів, а також особи, які страждають на діабет і алкоголізм, та маленькі діти. А також люди, які страждають від наркотичної залежності, або безпритульні, оскільки це часто пов'язано з неповноцінним харчуванням або несприятливими екологічними умовами життя.

Що я повинен врахувати у разі захворювання?

- ▶ У разі виявлення туберкульозу діють положення Закону про захист від інфекційних хвороб. Місцеве управління охорони здоров'я вживе всіх необхідних заходів для захисту інших людей від захворювання.
- ▶ Хворих, які виділяють збудників туберкульозу з мокротою, ізолюють на той час, поки вони заразні. Найчастіше це відбувається в лікарні або вдома за узгодженням з управлінням охорони здоров'я.
- ▶ Зазвичай призначається комбінація протитуберкульозних ліків, які слід приймати разом протягом декількох місяців для досягнення ефективності. Це дозволяє повне одужання від хвороби. Неповний або недостатньо тривалий прийом медикаментів може призвести до розвитку резистентності, тобто нечутливості збудника до цих лікарів.

Як вберегти себе?

- ▶ При кашлі, що триває понад три тижні, слід звернутися до лікаря. При наявності кровохаркання потрібно негайне обстеження. Чим раніше виявлено туберкульоз, тим краще він піддається лікуванню.
- ▶ Суворо дотримуйтесь всіх заходів гігієни, рекомендованих лікувальним закладом.
- ▶ При виявленні інфекції в осіб, які контактували з хворим, рекомендується пройти профілактичне лікування. Це може запобігти виникненню хвороби. Для маленьких дітей у зв'язку з їх особливою чутливістю та високим ризиком захворювання профілактичне лікування необхідно розпочати відразу після контакту, навіть якщо інфікування ще не підтверджено. Це дозволить запобігти поширенню інфекції або хвороби. Медикаментозна терапія призначається лікарем.

Важливо: з 1998 року у Німеччині більше не рекомендується вакцинація проти туберкульозу.

Де можна отримати інформацію?

Додаткові консультації можна отримати у місцевому управлінні охорони здоров'я. Оскільки туберкульоз повинен бути зареєстрований, надається інформація про поточну ситуацію і великий досвід боротьби з цим захворюванням.

Додаткову (професійну) інформацію можна знайти на сайті Інституту Роберта Коха (www.rki.de/tuberkulose) та Німецького центрального комітету по боротьбі з туберкульозом (www.dzk-tuberkulose.de).

Додаткову (професійну) інформацію можна знайти на сайті Інституту Роберта Коха (www.rki.de/tuberkulose) та Німецького центрального комітету по боротьбі з туберкульозом (www.infektionsschutz.de).

М.П.

Видавець:

Федеральний центр медичної освіти, Кельн. Всі права захищені.

Підготовлено спільно з Федеральною спілкою лікарів державної служби охорони здоров'я, а також за погодженням з Інститутом Роберта Коха.

Цю інформацію для громадян можна безкоштовно завантажити на сайті www.infektionsschutz.de.